
Informe jurídic sobre l'ús del valencià a la funció pública

Autor: Comissió Jurídica

Coordinador: Vicent Àlvarez

Aprovació: Ple de 29 de juny de 2009

A.- Introducció

El present informe partix del principi constitucional que definix el dret a usar les llengües cooficials com un dret fonamental, incorporat en el nostre Estatut d'autonomia, el qual, a la vegada, prescriu la promoció i la recuperació del valencià.

Per tal de fer possible el dret esmentat, la Llei 4/83, d'ús i ensenyament del valencià, ha desplegat les seues possibilitats en el camp de l'ensenyament no universitari. En el seu article 27 faculta el Consell de la Generalitat per a fomentar l'ús del valencià a les diverses administracions públiques.

Des de la seua promulgació, s'ha estat legislant a nivell estatal, s'han dictat les lleis que afecten a la funció pública, ha entrat en vigor un nou Estatut del personal de les administracions públiques, i en el nostre cas existix la previsió parlamentària d'una nova Llei Valenciana de la Funció Pública.

Igualment s'han produït pronunciaments per part del Tribunal Suprem i el Tribunal Constitucional, que obrin més possibilitats, i s'han tancat algunes polèmiques referents a la constitucionalitat de l'anomenat requisit del coneixement de les llengües oficials autonòmiques en cada territori amb el corresponent Estatut.

Per tal de considerar les hipòtesis a valorar, amb el fi d'incentivar l'ús del valencià en la nostra administració, col·laborant amb les nostres institucions parlamentàries i de govern, el Consell Valencià de Cultura ha elaborat el present informe, en el qual no es considerarà l'ús del valencià en els tribunals de justícia, per causa de l'especificitat pròpia del poder judicial.

B.- La situació del valencià

En la nostra societat s'han adoptat algunes mesures i pràctiques tendents a la recuperació del valencià. Tenint present que en el nostre territori conviuen diverses administracions públiques en relació amb els ciutadans, als quals han de poder atendre en qualsevol de les dos llengües oficials, el castellà i el valencià, hi ha d'haver un nombre raonable de funcionaris que puguen parlar i escriure en la llengua que elegix cada ciutadà en les seues relacions amb l'Administració.

Fins al moment present s'han fet ja algunes passes en la direcció d'ampliar l'atenció als ciutadans en la llengua pròpia –per exemple, hi ha places de traductors, o d'educadors amb perfil lingüístic –però, en algunes administracions, especialment les municipals i de l'estat, encara queda molt a fer.

Així, davant del problema de la capacitat dels funcionaris, s'han estat estudiant possibles fórmules, i el present informe vol ser un element més de consideració sobre la qüestió.

C.-Tractament de la qüestió en normes d'àmbit estatal

Com ja hem assenyalat, l'aplicació del principi constitucional afecta a tota l'Administració, incloent-hi la de l'estat, ja que l'Administració central i les seues delegacions constitueixen un element molt important en la vida social, i els ciutadans tenen amb ella una relació permanent; això implica que les normes han de preveure que els ciutadans puguen fer ús dels seus drets lingüístics en l'àmbit de la seua relació amb l'Administració. En allò que afecta a totes les administracions de tot l'estat, la Llei de règim i procediment preveu que en els expedients administratius es puga usar la llengua autonòmica, a elecció de l'interessat, o siga del ciutadà afectat. Això implica la validesa de documents i certificats en llengua pròpia en els territoris amb llengua oficial diferent del castellà.

Com a normes complementàries de l'Administració d'àmbit estatal trobem el Reial Decret 489/1997, el qual preveu la possibilitat que les normes generals siguen també publicades en les llengües cooficials. Un altre Reial Decret, de 6 de juliol de 2007, ha creat el Consell de Llengües Oficials de l'Administració General de l'Estat i l'Oficina de Llengües Oficials, amb la finalitat d'aconseguir el millor compliment de les exigències derivades de l'existència de diverses llengües oficials en el funcionament de les administracions públiques, i garantir una millor atenció als ciutadans dels diversos territoris.

Finalment, l'Estatut Bàsic de l'Empleat Públic, d'abril de 2007, indica que "les administracions públiques... hauran de preveure la selecció d'empleats públics degudament capacitats per a cobrir els llocs de treball a les Comunitats Autònomes que tenen dos llengües oficials".

En algun moment ha estat polèmic el tema del coneixement de cada llengua oficial distinta del castellà per part dels funcionaris públics. Alguns opinen que el coneixement de la llengua ha de ser considerat un mèrit avaluable; per a altres, el coneixement de la llengua pròpia s'ha de considerar un requisit. Avui, però, el tema s'ha resolt de forma raonable per via jurisprudencial, després que el Tribunal Suprem i el Constitucional hagen generat una doctrina ja consolidada, com veurem tot seguit.

La formulació de la doctrina jurisprudencial s'ha resumit així : "Resulta conforme a la Constitució l'exigència, per part dels poders públics, del coneixement de les llengües cooficials per a accedir a determinats llocs administratius, considerant com

a mèrit el coneixement de la llengua de la Comunitat Autònoma, dins del necessari respecte als articles 14 i 23 de la Constitució Espanyola" (Tribunal Suprem, Sentència de 23-1-89).

El Tribunal Constitucional va dictar la sentència 46/91, de la qual destaquem, en resum:

- El règim de cooficialitat lingüística en una part de l'estat no contradiu el principi d'igualtat.
- L'exigència del coneixement de la llengua autonòmica per a accedir a la funció pública no és discriminatòria en si; ara bé, l'exigència ha d'estar justificada per la naturalesa de la plaça a la qual es pretén accedir, per tal que el funcionari pugui atendre els ciutadans en qualsevol de les llengües oficials.

En conclusió, l'exigència del coneixement de la llengua pròpia de la comunitat, com a requisit per a ser funcionari, és plenament constitucional, sobre la base de la seua justificació.

D.-El tractament de la qüestió en la legislació valenciana

La Llei d'ús i ensenyament del valencià (1983) fixà uns criteris inicials, amb la finalitat de fomentar l'ús del valencià en l'administració i en l'ensenyament. En el seu article primer es consignaven els objectius de la norma:

- garantir el dret de conèixer i usar el valencià.
- protecció i recuperació de la llengua.
- aplicació del valencià a l'Administració, la comunicació i l'ensenyament.
- delimitació de zones geogràfiques.
- garantir el coneixement de la nostra llengua en tot el territori de la Comunitat Valenciana.

A nivell de l'Administració pública valenciana, el coneixement del valencià s'ha considerat per la norma com un mèrit a valorar, i no com un requisit, d'acord amb la Llei de 1995.

El Govern valencià, amb la intenció d'avançar en este sentit, ha elaborat un esborrany de reforma de la Llei de la Funció Pública Valenciana, en l'article 50 del qual s'estableix que "les persones que superen les proves selectives acreditaran el coneixement del valencià mitjançant els certificats o diplomes corresponents, o fent una prova. El personal que no pugui acreditar tals coneixements quedarà compromés a la realització dels cursos de perfeccionament corresponents. Igualment es preveu que les convocatòries podran establir requisits específics d'accés, de caràcter abstracte i general, que guarden relació objectiva i proporcionada amb les funcions o tasques a desenvolupar".

Este darrer apartat podria, al nostre parer, permetre oferir places amb requisit lingüístic, en funció de la relació del lloc amb la ciutadania, en els termes més amunt esmentats de la sentència del Tribunal Constitucional.

De tota manera, en els casos de funcionaris que hagen accedit a ocupar una plaça sense el coneixement corresponent, caldria fixar per norma el temps o període convenient i raonable que tindrien per a acreditar el dit coneixement.

Conclusions

Primera.- El Consell Valencià de Cultura considera, sobre la base del que s'ha fet i de l'experiència adquirida, que es pot ampliar el coneixement i l'ús del valencià en les distintes administracions públiques, fent possible la normalització de l'atenció que es presta als ciutadans valencianoparlants. Per este motiu, la proposta de la reforma de la Llei Valenciana de la Funció Pública referent a este punt podria implicar una millora, tal com hem assenyalat.

Segona.- En aplicació dels principis constitucionals i estatutaris, tal com s'ha fet constar en el present informe, segons el projecte de reforma de la Llei de la Funció Pública valenciana, l'oferta de places de funcionaris amb el requisit lingüístic, en termes justificats, afavoriria l'exercici dels drets lingüístics del ciutadans.

Tercera.- Per a l'aplicació dels principis esmentats resultaria recomanable fixar un termini convenient i raonable d'acreditació, en els casos de funcionaris que hagen accedit a les seues places sense coneixement del valencià.

Quarta.- El present informe es traslladarà a les Corts Valencianes, al Govern Valencià i a la Federació Valenciana de Municipis i Províncies.

Consell Valencià de Cultura
Comissió Jurídica

Annexos

- Fullet informatiu de Castella-Lleó.
- Reial Decret 905/2007
- Reial Decret 489/1997
- Sentència del Tribunal Suprem de 23-1-89
- Sentència del Tribunal Suprem de 26-6-86
- Sentència del Tribunal Constitucional 46/91
- Article 50 de la Reforma de la Llei Valenciana de la Funció Pública